

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA MILLIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMAN

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

МЕНДЕЛЕЕВ ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ
(1834-1907)

2022
FEVRAL
№37

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.tadqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
9-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-9**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-9**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 37-қўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 28 февраль 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 14 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ TUTTAN ЎРНИ

1. Ochilov Shoxrux Suyar o'g'li O'ZBEKISTON MINTAQALARINING DAROMADLARINI KONVERGENSIYASINI EKONOMETRIK TAHLIL QILISH.....	7
2. Jalilov Isfandiyor Xudoyorovich O'ZBEKISTONDA ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI VA ISTIKBOLLARI.....	10
3. Safarova Gulchehra Elamonovna O'ZBEKISTONDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NODAVLAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH.....	12

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ ТУТГАН ЎРНИ

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING DAROMADLARINI KONVERGENSIYASINI EKONOMETRIK TAHLIL QILISH

Ochilov Shoxrux Suyar o'g'li

Mirzo-Ulug'bek nomli O'zbekiston
Milliy universiteti Iqtisodiyot fakulteti
Ekonometrika va iqtisodiy modellashtirish
yo'nalishi 2-kurs magistranti
Telefon : +998998116867
ochilov_shoxrux@mail.ru

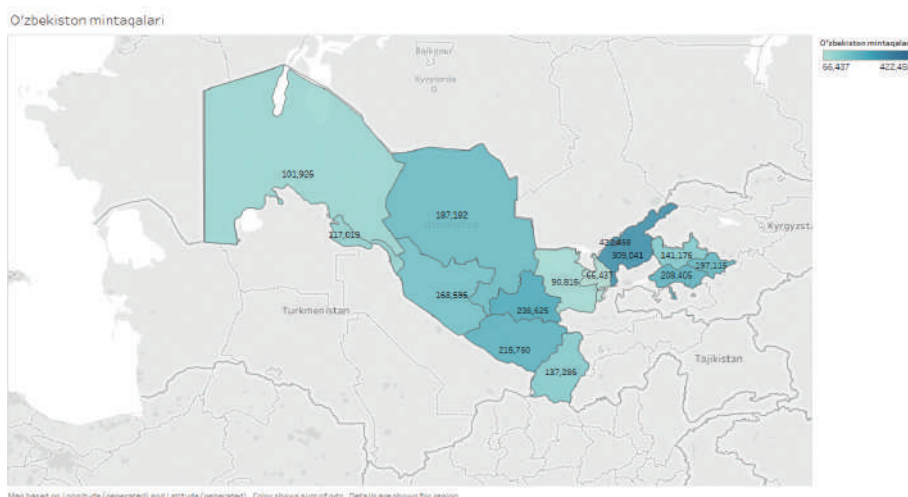
Annotatsiya: O'zbekistonda mintaqalararo konvergensiyaning modellashtirish bo'yicha olingan natijalar, shu jumladan, tezkor hisob-kitoblar va iqtisodiy o'sishning aniqlangan omillaridan mintaqalarni rivojlantirish konseptsiyasini shakllantirish va mintaqalarni birlashtirish jarayonlarini asoslash uchun foydalanish mumkin. Mintaqaviy tengsizlik dinamikasini o'tkazilgan ekonometrik tadqiqotlar sub'ektlarning rivojlanish darajasini tenglashtirish nuqtai nazaridan olib borilayotgan mintaqaviy siyosat samaradorligini baholashga imkon beradi.

Kalit so'zlar: Konvergensiya, Mintaqaviy iqtisodiy o'sish, Konvergensiya klubi, Avtokorrelatsiya, O'zbekiston iqtisodiyoti.

1991 yil O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng, erkin bozor iqtisodiyotiga va iqtisodiyot tarkibiy qayta qurish va yangi xo'jalik usullariga o'tish yo'lini tanladi. O'zbekistonning viloyat va viloyatlarning rivojlanishiga turli ta'sir o'zgarishlar natijasida yuz beradi. Agar iqtisodiy inqiroz viloyatlarning barcha sub'ektlariga (ba'zilar, xususan, energetika va aholi sonining juda tez fursatda o'sishi, kon-energetika resurslari bo'lgan talab oshib borishi) ta'sir etsa, 2000-yildan¹ keyin hosil bo'lgan iqtisodiy o'sish viloyatlarning rivojlanishiga ta'sirini tabaqalashishiga olib keldi. Ko'pgina sohalar muvaffaqiyatli qayta qurishga muvaffaq bo'ldi va hozirgi vaqtda ularning iqtisodiy o'sishi kuzatilmoqda va aholining turmush darajasi rivojlangan mamlakatlarga yaqinlashmoqda, boshqalari esa iqtisodiy turg'unlik holatida. Tahlilning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri iqtisodiy va matematik vositalardan foydalanish bo'lib, u sodir bo'lgan jarayonlarni ob'ektiv ravishda tavsiflash, miqdoriy baholarni amalga oshirish va prognozlashni yaratishga turtki bo'ladi. Ushbu yo'nalishda ekonometrik modellashtirish usullaridan foydalaniladi, ular turli xil statistik ma'lumotlar (vaqtli qatorlar va panel ma'lumotlari) asosida ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish, o'rganilayotgan jarayonlarning determinantlarini aniqlash, hududlar va hududlarning iqtisodiy va geografik holatini hisobga olish imkonini beradi. O'zbekistonda hududlararo yaqinlashuv(konvergensiya) jarayonlarini o'rganishda muayyan nazariy va amaliy qiziqish so'nggi yillarda ishlab chiqilgan ekonometrik usullardan, xususan, avtokorrelyatsiya, panel ma'lumotlari va konvergensiya klublarga bo'lish va boshqa ekonometrik testlardan foydalanish imkoniyatlarini aniqlashdan iborat.

O'zbekiston Respublikasida hozirgi kunga qadar mintaq va mintaqalarini daromadlarini konvergensiya yoki idivergensiya test qilinmagan. Shundan kelib chiqib biz O'zbekiston mintaqalarini daromadlarini ekonometrik test qilish orqali uning iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini qanday tezlikda ekanligini va islohotlarning mintaqalarda ta'sirini ko'rib chiqishimiz mumkin.

1 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIY TARAQQIYOT VA KAMBAG'ALLIKNI
QISQARTIRSH QISQARTIRISH VAZIRLIGI <https://mineconomy.uz/uz/node/697>

1.1 rasm. O'zbekiston Respublikai mintaqalarining iqtisodiy ko'rsatkichlari va joylashuvi

Shundan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi mintaqalarini daromadlarini yaqinlashuvini modellashtirishda 2000-yildan 2020-yilgacha¹ bo'lgan davr oralig'idagi ma'lumotlar bazasidan foydalanildi.

$$\ln(GDP)_t = -5.15 + 0.83\ln INVEST + 0.76\ln POP + 0.004\ln SUBS + \mu_t$$

(.401)
(.188)
(.183)
(.034)

$n=294$
 $R^2=0.94$

Bizning modelimizda investitsiya, aholi soni va subsidiya kabi o'zgaruvchilar kiritilgan. Modelda ko'rinib turibdiki, YaHMga to'g'ridan-to'g'ri investitsiya ta'sir qiladi. Subsidiyamiz statistik ahamiyatga ega emas, bundan biz xulosa qilishimiz mumkinki subsidiyamiz viloyatlar iqtisodiyoti salohiyatiga ta'sir ega emas ya'ni subsidiyalar viloyatlarda ma'lum bir sohaga yoki ijtimoiy-iqtisodiy qatlamni moddiy va ma'naviy qo'llov sifatida kiritilgan. Subsidiyaning to'g'ri yoki no'to'g'ri ajratilishini yoki ishlatilishi tekshirish fikridan yiroqmiz. Biz shunchaki uning viloyat yoki respublika iqtisodiyotiga ta'sirini o'rganmoqdamiz. Subsidiyamiz korrelatsiya koeffisient – 0.71² chiqqani esa bu subsidiya mintaqalar iqtisodiyotga aks ta'sirini ko'rsatmoqda, ya'ni subsidiya ma'lum bir sohani rivojlantirish uchun berilgan maqsadni yo'qqa chiqarmoqda. U rivojlantirishni emas balki, pasayishni ko'rsatmoqda.

Regressiyada yana bir o'zgaruvchisi investitsiya juda muhim bir ko'rsatkich ekanligini namoyon qilmoqda. *T statistikasi* 43.27 qiymatni tashkil etmoqda va u statistik jihatdan ahamiyatli. Korrelatsiya koeffisienti esa 0.919³ tashkil qilmoqda. Bu esa juda yaxshi bo'g'likka ega ekanligiga ko'rsatadi. Investitsiyalar to'g'ridan-to'g'ri mintaqalar iqtisodiyotiga ta'sirga ega ekanligini ko'rsatadi. Konvergensiya testimizda ham investitsiya asosiy omil sifatida o'rin egallaydi.

Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasi mintaqalarini iqtisodiy - ijtimoiy rivojlanishi turlicha bo'lib ularning iqtisodiy va ijtimoiy qonun va qarorlar jamiyat hayotida turilacha aks-sado bermoqda. Bizning asosiy vazifamiz mintaqalararo tengsizlikni oldini olish va iqtisodiy-ijtimoiy holatini bir maromda o'sishiga erishishdir.

¹ <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/prices-and-indexes-2> O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi sayti

² Davlat Statistika Qo'mitasining malumotlari asosida muallif tomonidan Stata dasturi orqali hisoblandi.

³ O'zbekiston Respublikasi davlat statistika sayti malumotlari asosida muallif tomonidan Stata dasturi orqali olingan natijalar

Foydaniilgan adabiyotlari:

1. “Hududlarning jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashga doir ustuvor chora-tadbirlar to’g’risida” gi O’zbekiston Respublikasi Prizentining qarori 08.08.2017yildagi PQ-3182 sonli
2. “hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni reyting baholash tizimini joriy etish to’g’risida” gi O’zbekiston Respublikasi Prizentining qarori 01.05.2020 yildagi PQ-47020sonli
3. “Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo’yicha sektorlar faoliyati samaradorligini baholash tartibi to’g’risidagi” nizom Hukumat qarori 536-son, 23.08.2021 y
4. O’zbekiston Respublikasi davlat Statistitika Qo’mitasi sayti <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/national-accounts-2>
5. “O’zbekiston raqamlarda “ yillik nashr <http://andstat.uz/uz/54-nashrlar/3683-o-zbekis-ton-raqamlarda>

O‘ZBEKISTONDA ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI VA ISTIKBOLLARI

Jalilov Isfandiyor Xudoyorovich

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

1-bosqich magistranti

diorep@mail.ru

Аннотация: Maqolada tashkilot faoliyatida ichki auditni amalga oshirishda bir qator uslubiy va tashkiliy-texnik muammolarni ishlab chiqish va hal qilish tartibi ko'rib chiqiladi. Auditorlik xizmatlari bozorining rivojlanishi uchun sharoitlarni yanada yaxshilash va auditorlik faoliyatini tartibga solishda xalqaro standartlarga muvofiq zamonaviy yondashuvlarni joriy etish takliflar beriladi.

Аннотация: В статье рассмотрен порядок разработки и решения ряда методологических и организационно-технических проблем при осуществлении внутреннего аудита организации. Будут внесены предложения по дальнейшему улучшению условий развития рынка аудиторских услуг и внедрению современных подходов к регулированию аудиторской деятельности в соответствии с международными стандартами.

Annotation: The article considers the procedure for the development and solution of a number of methodological and organizational and technical problems in the implementation of internal audit of the organization. Proposals will be made to further improve the conditions for the development of the market of audit services and the introduction of modern approaches to the regulation of auditing in accordance with international standards.

Kalit so'zlar: korporativ boshqaruv, ichki audit, tashqi audit, ichki audit bo'limi, nazorat muhiti, hisob tizimi, nazorat jarayonlari, modernizatsiya, diversifikatsiya, XAS

Ключевые слова: корпоративное управление, внутренний аудит, внешний аудит, отдел внутреннего аудита, контрольная среда, учетная система, контрольные процессы, модернизация, диверсификация, ISA.

Keywords: corporate governance, internal audit, external audit, internal audit department, control environment, accounting system, control processes, modernization, diversification, ISA.

Mamlakatimizda so'nggi besh yillikda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar modernizatsiya va diversifikatsiya jarayonlarida turli mulkchilik shakllariga asoslangan xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy faoliyati barqarorligi, samaradorligi va oshkoraligini ta'minlashda auditorlik tekshiruvlarining ahamiyati tobora rivojlanib bormoqda. Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev tomonidan tasdiqlangan Besh yillik Harakatlar strategiyasi uchinchi tamoyili, ya'ni **Iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va liberallashtirishga** yo'naltirilgan makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va jadal rivojlantirish, iqtisodiyotda davlat ishtirokini kamaytirish bo'yicha institutsional va tarkibiy islohotlarni davom ettirish, xususiyl mulk huquqini himoya qilish va uning ustuvor mavqeini yanada kuchaytirish, kichik biznes va xususiyl tadbirkorlik rivojini rag'batlantirish, hududlar, tuman va shaharlarni kompleks va mutanosib holda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiy ettirish, investitsiyaviy muhitni yaxshilash orqali mamlakatimiz iqtisodiyoti tarmoqlari va hududlariga xorijiy sarmoyalarni faol jalb etish vazifasi belgilab qo'yildi.

Unda jahon bozorida teng raqobatlasha oladigan va keyingi bosqichda iqtisodiy o'sishning, iqtisodiyotni yanada modernizatsiya va diversifikatsiya qilishning lokomotiviga aylanishi mumkin bo'lgan tarmoq va korxonalarini jadal rivojlantirish hamda aniq yo'naltirilgan holda qo'llab-quvvatlashni ta'minlash ko'rsatib o'tildi.

Mamlakatimizda sanoat korxonalarini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar hududlarda ishlab chiqarish hajmi va sifatini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash va diversifikatsiyalash sharoitida korxonalarda ichki auditni samarali tashkil qilish masalasi dolzarb hisoblanadi. Chunki samarali ichki audit tashkil qilingan korxonada yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan xato va kamchiliklarning hamda ularning natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan turli xil jarimalar hamda ko'zda tutilmagan xarajatlarning oldi olinadi. Shu sababli mamlakatimizda korxonaning har tomonlama

samarali

O'tgan yillar mobaynida mamlakatimizda auditning normativ-huquqiy va uslubiy bazasi shakllantirildi, shuningdek, auditorlik faoliyatini litsenziyalashning soddalashtirilgan va muddatsiz tizimi joriy etildi, bu auditorlik xizmatlari bozorining shakllanishiga va mahalliy auditorlik tashkilotlari auditorlik kompaniyalarining yirik xalqaro tarmoqlariga kirishini ta'minlashga imkon yaratdi.

Ichki auditorlar ishini tashkil qilish qoidalari bir qancha xalqaro auditorlik standartlari(XAS) da belgilangan, xususan, ichki auditorlar ishidan foydalanish tegishli №610-XASda belgilangan. Mamlakatimizda ichki auditni tashkil qilish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2006 yil 16 oktyabrda 215-son qarori tasdiqlangan “Korxonalaridagi ichki audit xizmati to'g'risida”gi nizom va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 5 may, 280-son “Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” qarori qabul qilingan va “Ichki audit xizmati xodimlarini sertifikatlash tartibi to'g'risida”gi nizom bilan tartibga solinadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda va butun dunyoda ichki audit rivojlanishi va takomillashuviga katta e'tibor berilmoqda, binobarin ichki audit korxona faoliyatining samaradorligini oshirish imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan o'ziga xos vositadir. Boshqacha aytganda, ichki audit korporativ boshqaruv natijasida yuzaga keladigan tavakkalchiliklarni boshqarish jarayonida ichki nazorat tizimining samaradorligini ta'minlash va ishonchliligini baholash funksiyasini bajara boshladi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki korxonada ichki audit bo'limini tashkil qilish murakkab jarayon bo'lib, uning samarali faoliyat yuritishi uchun uni korxona xususiyatlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Ichki audit faoliyatini tashkil qilishning ayrim qirralari xorijiy va respublika olimlari Ye.N. Makarenko, A.I. Xaritonchik, A.D. Sheremet, B. Hamdamov, B.A. Xasanov, N.F. Karimovning ilmiy ishlarida tadqiq qilingan.

Prof. N.F. Karimov tomonidan ichki audit faoliyatini yuritish majburiy bo'lgan ko'pgina mamlakatlar tajribasini o'rganish asosida ishlab chiqilgan ichki audit xizmatini tashkil qilish bosqichlarini o'zaro uzviy bog'langan holda tashkil etilishi keltirilgan Audit amaliyotida ichki audit xizmati tashkil qilingan va samarali faoliyat yuritayotgan korxonalarda resurslardan samarali foydalanish, buxgalteriya hisobini tashkil qilinishi va moliyaviy hisobotlarning ishonchlilik darajasi ancha yuqori. Chunki ichki auditning samarali tashkil qilinganidagina xo'jalik subyektlari unumdor faoliyat yuritadi, bu esa butun jamoat ishlab chiqarish samaradorligining shartlaridan biridir. Albatta ichki audit xizmatining tashkil qilinishi korxonaning ichki audit xizmati tashkil qilinmaganligiga nisbatan sarf- xarajatlarning kamayishiga olib kelishi kerak. Shundagina korxonada ichki auditning tashkil qilinganligi samarasi yaqqol ko'rinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2006 yil 16 oktyabrda 215-son qarori tasdiqlangan “Korxonalaridagi ichki audit xizmati to'g'risida”gi nizomi
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 5 may, 280-son “Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” qarori
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 4 martdagi “2015- 2019 yillarda ishlab chiqarishni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish va tarkibiy o'zgartirishni ta'minlashning dasturiy chora-tadbirlari to'g'risida” PF-4707 sonli farmoni
5. Харитончик А.И. Сравнение вариантов осуществления аудит эффективности бизнес-процессов организации М.Молодой ученый. - 2013. –
6. Karimov N.F. Iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. Tijorat banklarida ichki auditni tashkil qilish va uni uslubiyotini takomillashtirish muammolari. - Toshkent, 2007.
7. Макаренко Е.Н. Внутренний аудит в системе управления предприятием. - М.: Управленческий учет, №2, 2011 г.
8. <https://sputniknews-uz.com>

O'ZBEKISTONDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISHNING NODAVLAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH

Safarova Gulchehra Elamonovna

Qashqadaryo viloyati Kasbi tuman

7-umum ta'lim maktab o'qituvchisi

shoxistaxoliyorova@gmail.com

(99)5017312

Annotatsiya: Innovatsion taraqqiyotda inson omili va uni faollashtirish biln bog'liq masalalar mamlakat iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish, islohotlarni chuqurlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada innovatsion rivojlanishning davlat iqtisodiyotiga qay darajada ta'sir ko'rsatishi yuzasidan fikr-mulohazalar keltirilgan hamda tavsiyalar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, investitsiya, xususiy sektor, davlat xarajatlari chegarasi.

Davlat, ilm-fan, biznes va jamiyat o'rtasidagi o'zaro hamkorlik bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu kuchlarning har biri o'z manfaatlariga ega va ularning har biri o'ziga xos funksiyaga ega. 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar Strategiyasida milliy innovatsion tizimni yaratish va rivojlantirish maqsadida ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalarni rag'batlantirish, bu boradagi ishlarni amalga oshirishning samarali mexanizmlarini yaratish, ilmiy va innovatsion yutuqlar, rivojlanish jarayonlarini tartibga solishda davlat ishtirokining qisqarishi, davlat boshqaruvi tizimini markazlashtirish va demokratlashtirish, davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish, nodavlat-jamoat tashkilotlari va mahalliy o'zini-o'zi boshqarish organlarining rolini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan.

Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlashda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik qator afzalliklarga ega.

-Ushbu hamkorlik tadbirkorlarni hali raqobatlashmagan sohalarga kirishga undaydi;

Raqobatchilar:

- davlat budjetini tejash;

-loyiha ishtirokchilari sifatida xususiy sektor vakillarining daromadlarini kafolatlash uchun sharoit yaratish;

-yuqori malakali mutaxassislar va yangi texnologiyalarni jalb qilish;

-yangi loyihalarni amalga oshirishni jadallashtirish.

Davlat moliyaviy risklari bilan bog'liq risklar jamoatchilik va xususiy sektorlar o'rtasida teng taqsimlanadi:

-kichik va o'rta biznesni rivojlantirish;

-xususiy sektor va aholi o'rtasidagi o'zaro manfaatli hamkorlik sektorini shakllantirish.

Nazariy jihatdan, innovatsiyalarga davlat xarajatlarining chegarasi YalMning 2 foizini tashkil etadi. Shu sababli, innovatsion faoliyatni davlat va xususiy sektor tomonidan qo'llab-quvvatlash amaliyoti ko'plab mamlakatlar iqtisodiyotida keng qo'llaniladi. Aksariyat mamlakatlarda biznes innovatsiyalari va innovatsion infratuzilmani takomillashtirish jarayoni davlat ishtiroki bilan amalga oshiriladi, texnologik modernizatsiya esa asosan biznes orqali amalga oshiriladi. Shuni ta'kidlash joizki, STI xarajatlarining katta qismi tadbirkorlik sohasiga to'g'ri keladi. Bizning fikrimizcha, O'zbekistonda innovatsion faoliyatni tadbirkorlikning ustuvor yo'nalishga aylantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

-qonunchilik bazasini, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish;

-yangi texnologik asbob-uskunalarini joriy etgan korxonalar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish;

- yirik investitsiyalar bo'yicha moliyaviy birlashmalarning faoliyatini rivojlantirish;

-innovatsion loyihalarni moliyalashtirishning nodavlat tizimini rag'batlantirish;

-Innovatsiyalar haqidagi ma'lumotlarga ega kuchli axborot tizimini yaratish;

-investitsiya, kredit, sug'urta va moliya institutlarini rivojlantirish;

O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini bosqichma-bosqich yo'lga qo'yish bo'yicha qator chora-tadbirlarini ko'rish kerak, bu esa davlat va xususiy sheriklar o'rtasida o'z vaqtida moliyalashtirish, tavakkalchiliklarni yumshatish hamda mas'uliyat va foyda taqsimoti

mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, kelgusida bunday muammolarni hal qilish uchun innovatsion faoliyatni moliyalashtirishning kompleks tizimini ishlab chiqish zarur. Aniq strategik maqsadlarni belgilashda xususiy sektor va davlat sektori o'rtasida o'zaro manfaatli, barqaror iqtisodiy munosabatlarni o'rnatish uchun institutsional asoslarni takomillashtirish va hukumat va biznes o'rtasida maqsadli innovatsion dasturlarni yaratish zarur.

Manba va adabiyotlar ro'yxati

1. Farmoyish O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 21-sentabrdagi “2019-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini Innovatsion Rivojlantirish Strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5544-sonli.
2. Mirziyoev Sh.M. (2017) Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: “O'zbekiston”.
3. Гулямов С. (2018) Инновационное развитие Узбекистана: проблемы и пути их решения.///Iqtisodiyot va ta'lim. Innovatsiya va investitsiya. №2. 4347-bet
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2020 yil 24 yanvar.
5. To'plam (2019) O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi.

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 9-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович

Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович

Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 28.02.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000
